

پایان گشت ارشاد با آغاز قانونی هوشمند

اتفاقات پس از پاییز ۱۴۰۱ و ملاحظه نوعی هرج و مرج در حوزه پوشش، افزایش تنش‌های اجتماعی را به دنبال داشت. از یک سو ملاحظه برخی پوشش‌های عجیب و بی‌عملی مطلق مسئولان، اعتراض برخی را به دنبال داشت و از سوی دیگر برخورد بی‌منطق سطل ماسی می‌توانست بر آتش اختلافات بدمد. در چنین فضایی ایده تدوین قانون جدید پوشش مطرح گردید. در ادامه لایحه‌ای از سوی قوه قضائیه نگاشته و با اصلاحات دولت به مجلس راه یافت. با تغییرات صورت گرفته در مجلس نهایتاً قانون «حمایت از خانواده از طریق ترویج فرهنگ عفاف و حجاب» از سوی شورای نگهبان تأیید و باراً نمایندگان مجلس شورای اسلامی مقرر شد به مدت سه سال به صورت آزمایشی اجرا شود. با اعلام رئیس مجلس این قانون ۲۳ آذر به دولت ابلاغ خواهد شد تا به اجرا درآید اما آیا قانون فوق می‌تواند به‌عنوان متن مورد وفاق گروه‌های مختلف اجتماعی حامی خانواده تلقی شود و آرامش را برای عموم مردم به ارمغان بیاورد؟ در این دانه‌ما به بررسی رویکردهای مختلف قانون که آن را از قوانین گذشته حوزه پوشش متمایز کرده است می‌پردازیم.

رویکردهای اصلی قانون

تغییر رویکرد سخت به نرم در قانون

به رغم مخالفت‌هایی که در سال‌های اخیر با برخی اشکال مواجهه همچون گشت ارشاد وجود داشت، برخی پژوهش‌ها از همراهی مردم با طرح‌هایی بوده که بدون مواجهه مستقیم بتواند میزان برهنگی را در معابر و انتظار عمومی کنترل کند. به طور کلی در موضوعات اجتماعی در کشورهای مختلف دو نوع از برخورد قابل مشاهده است: رویکرد سخت به معنای برخورد «جرم انگارانه» که عموماً با مجازات سنگین و دستگیری همراه است؛ در مقابل، رویکرد نرم به معنای برخورد «تخلف انگارانه» را شاهد هستیم به صورت پلکانی و با استفاده از سامانه‌های هوشمند، جریمه و تذکره‌های هشدار دهنده سعی دارند از کثرت خطایان بکاهند. در قانون جدید پوشش نیز برای کاهش تنش‌های اجتماعی، شاهد تغییر رویکرد سخت به نرم هستیم. به این صورت که با تقدم «تخلف انگاری» بر «جرم انگاری»، در عین برخورد سخت با عاملین اصلی و اشاعه دهنده‌ها برهنگی، نوعی از مدارا و تدریج برای کاهش سطح بی‌حجابی در معابر در نظر گرفته شده است. به عبارت دیگر طی قانون جدید دیگر همچون گذشته با «گشت ارشاد» در معابر روبه‌رو نیستیم و کسانی که کشف حجاب یا بدپوششی شان از سوی دوربین‌ها قطعی تشخیص داده شود با پیامک تذکر و جریمه روبه‌رو می‌شوند؛ اگر چه این جریمه به صورت تعلیقی است و در صورت تکرار تخلف به صورت پلکانی اعمال می‌شود. طراحی مکانیسم اعتراض نیز به صورتی است که امکان اشتباه در تشخیص را به حداقل برساند.

قانون قاطع در برابر دانه درشت‌ها

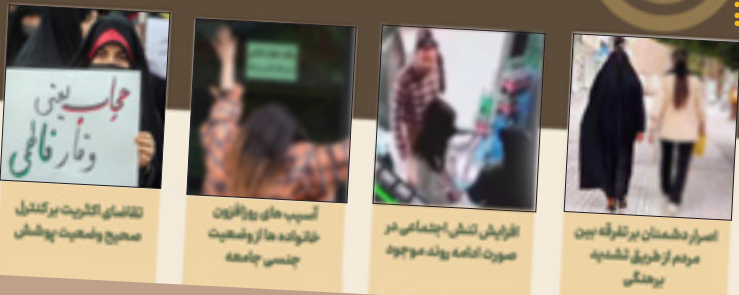
یکی از عواملی که علاوه بر توجیه برهنگی و بدپوششی برای برخی، موجب دلزدگی عموم مردم از اصلاح وضعیت می‌شود عدم برخورد لازم با عوامل اصلی و اصطلاحاً دانه درشت هاست؛ افرادی که امروز بدون هیچ برخورد مجازاتی، بیشترین آسیب‌ها را به امنیت اخلاقی خانواده‌ها وارد می‌کنند. در بخش جرایم و مجازات قانون، قاطعیت قابل ملاحظه‌ای در قبال این افراد به چشم می‌خورد؛ مانند کسانی که با واردات لباس‌های ناپه‌نچار سود کلانی از به ابتذال کشیدن جامعه به جیب می‌زنند (ماده ۴۴)، یا شرکت‌های تبلیغاتی که برای سود مالی، زن ایرانی را در حد کالا پایین می‌آورند (ماده ۳۹)، یا اینفلوئنسرهای فضای مجازی که برای بازدید میلیونی گرفتن، دست به دامان هر چالش مبتذلی می‌شوند (ماده ۳۸). سکوهای کار به محور و غیر کار به محور همچون آپارات، فیلمو و... نیز به عنوان رسانه‌های اثرگذار در صورت اهمال در نظارت یا ترویج برهنگی یا جریمه سنگین روبه‌رو خواهند شد (ماده ۴۳). حکم اقراردهنده‌ها در قانون نیز متفاوت با دیگر اقشار درج شده است، به این شکل که در صورت ارتکاب جرائم موضوع این قانون به هیچ وجه مشمول تخفیف، تعلیق و تعویق مجازات نخواهند شد (ماده ۵۷). سلبی‌ها و افراد اثرگذار اجتماعی نیز در صورت ارتکاب مواد این قانون با محکومیت مضاعف روبه‌رو خواهند شد (ماده ۴۲). گروه‌های سازمان یافته نیز در صورت همکاری با دولت‌ها، رسانه‌ها و گروه‌های معاند با مجازات حبس و جزای نقدی درجه سه روبه‌رو می‌شوند (ماده ۲۷). مسئولان متخلف نیز از چشم قانون مخفی نمانده‌اند؛ افرادی که با ترک فعل و اهمال در انجام وظایف خود به افزایش ناامنی اخلاقی دامن زده‌اند به انقصال از خدمات دولتی تا دو سال محکوم می‌شوند (ماده ۴۶).

توجه به اقدامات ایجابی و فرهنگی

اگر چه در اسناد شورای عالی انقلاب فرهنگی در سالیان مختلف به اقدامات فرهنگی و ایجابی مرتبط با موضوع پوشش اشاراتی شده است، با این وجود در قانون حاضر نقش دستگاه‌های مختلف به صورت تجمیع شده مورد توجه قرار گرفته است. به عنوان مثال تشویق به تولید سرپال، پویانمایی و سینمایی خانواده محور به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی، ابزاری است که قانون‌گذار برای پر کردن خلأ فیلم‌های مروج ارزش‌های خانوادگی در نظر گرفته است و به نظر می‌رسد می‌تواند تا حد خوبی به افزایش این قبیل تولیدات کمک کند (ماده ۲۰). یکی از دلایل گرانی پوشاک ایرانی اسلامی، بالا بودن هزینه‌ها در بازار رقابتی بوده است؛ طبق قانون، از این به بعد پوشاک عفیف نیز به عنوان کالای فرهنگی محسوب و مشمول معافیت مالیاتی خواهد شد (ماده ۶).

افزایش خدمات رفاهی و تفریحی بانوان، افزایش وسایل حمل و نقل، حفظ حریم خصوصی بیماران و... از دیگر مواد قانون است که توجه ویژه‌ای به بانوان مبذول داشته است (مواد ۱۲، ۱۳ و ۱۷). حرکت به سمت توسعه گردشگری اسلامی ایرانی نیز ذیل وظایف وزارت گردشگری مورد نظر قرار گرفته است (ماده ۲۴). توجه به حریم خصوصی واحدهای مسکونی در حال احداث (ماده ۲۲)، تناسیب پوشش با آداب و رسوم منطقه‌ای (ماده ۱۴)، یا به روزرسانی سالانه شاخص‌های طراحی و تولید لباس متناسب با وضعیت جامعه (ماده ۵) از دیگر موارد مندرج در قانون است.

لزوم وجود قانون در موضوع برهنگی

قانون قاطع در برابر دانه درشت‌ها

قانون فراجنسیتی (عدالت در مواجهه)

در غالب مواد قانون، جریمه برابری نسبت به زنان و مردان متخلف به چشم می‌خورد؛ اگر چه قانون‌گذار در برخی مواد تصریح مشخصی به مردان داشته است. به عنوان مثال ورود مردان به محیط‌های اختصاص یافته به زنان در اماکن یا وسایل حمل و نقل عمومی مانند واگن بانوان مشمول جریمه می‌شود (ماده ۵۰). یا اینکه استفاده مردان از پوشش خلاف شئونات در معابر، طبق ماده ۴۸ قانون مشمول جرایم مذکور در این ماده می‌شود.

رعایت عدالت جنسیتی در مواجهه

در غالب مواد قانون، جریمه برابری نسبت به زنان و مردان متخلف به چشم می‌خورد؛ اگر چه قانون‌گذار در برخی مواد تصریح مشخصی به مردان داشته است. به عنوان مثال ورود مردان به محیط‌های اختصاص یافته به زنان در اماکن یا وسایل حمل و نقل عمومی مانند واگن بانوان مشمول جریمه می‌شود (ماده ۵۰). یا اینکه استفاده مردان از پوشش خلاف شئونات در معابر، طبق ماده ۴۸ قانون مشمول جرایم مذکور در این ماده می‌شود.

حرف آخر

قانون‌گذاری در حوزه پوشش اجتماعی در سال‌های گذشته منشأ مناقشات مختلفی در کشور بوده است؛ اما نگاهی کلان تر به مسئله پوشش نشان می‌دهد باید آن را در بازل بزرگ‌تری تحت عنوان «جنگ علیه خانواده» تحلیل کرد؛ موضوعی که به هیچ وجه محدود به کشور ما نیست. امروز بسیاری از کشورهای خانواده‌گرا به دنبال ایده‌های مقابله با جریانی هستند که از سوی دولت‌های غربی و نظام سرمایه‌داری، نابودی نهاد خانواده را نشانه رفته است. جریانی که نشانه‌های مختلفی همچون حرکت به سمت تکثرگرایی جنسی، رواداری در خصوص همجنسگرایی، استفاده ابزاری از زنان یا تقدس زدایی از ارزش‌های خانواده محور دارد و مسئله پوشش یکی از این مصادیق است که در کشور ما به عنوان پرچم خانواده‌گرایی شناخته می‌شود. با این وجود بیش از هر زمانی به وفاق ملی در موضوع پوشش به عنوان یکی از ابزارهای نفوذ این جریانات نیاز داریم. وفاقی که بتواند نه تنها حربه اختلاف‌افکنی را از آنها بگیرد بلکه مقابله با برهنگی و نابودی خانواده را به عنوان نقطه وحدت بخش ملی نمایان سازد.

